

Agrárpiaci Jelentések
GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

Gabona és Ipari Növények
XV. évfolyam, 21. szám, 2012

Megjelenik kéthetente
2012. november 07.

Felelős szerkesztő
Dr. Stummer Ildikó

Szerzők
Dr. Tikász Ildikó Edit
tikasz.ildiko.edit@aki.gov.hu
Keresztessyné Mohr Katalin
kmohr@aki.gov.hu
Elek Réka
elek.reka@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-6093
Fax: (+36 1) 217-8111
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu
https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésén kívül kínáljuk még a Baromfi; Élőállat és Hús; Zöldség, Gyümölcs és Bor; Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
GABONAPIACI JELENTÉS.....	4
Agrárpolitikai Hírek.....	6
A gabonafélék termelői ára.....	7
A gabonafélék jegyzése.....	8
Nemzetközi piaci információk.....	12
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	13
Az olajos magvak és származékainak jegyzése.....	15
Nemzetközi piaci információk.....	18
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	19
Agrárpolitikai Hírek.....	22

ÖSSZEFOGLALÓ

Az Egyesült Államok és Európa határidős áru piacain a búza jegyzése más irányt vett október utolsó heteiben, amiben közrejátszott, hogy Ukrajna november 15-ei kezdettel exporttilalmat rendelt el és az európai piac beárazta ezt. Az exportpiacokon a búza ára kismértékben változott szeptember-október hónapokban.

Magyarországon, az AKI PÁIR adatai szerint az étkezési búza termelői ára október második felében 64-65 ezer forint között változott tonnánként, a takarmánybúzát 67 ezer forintért kínálták ugyanekkor.

A chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) szeptember közepe óta 290-300 USD/tonna között hullámzik a kukorica fronthavi jegyzése, ugyanakkor a szűkös globális kínálat, valamint a termény piaci árának erősödését prognosztizáló USDA jelentés a kukorica exportárának emelkedését eredményezte októberben.

Az AKI PÁIR adatai alapján Magyarországon 62 ezer forint/tonna áron kereskedtek a takarmánykukoricával október második felében a fizikai piacokon.

A betakarítás erősödő nyomása és a korlátozott kereslet miatt Európában a napraforgómag kikötői ára a szeptemberi átlagárhoz képest 6 százalékkal csökkent október közepére.

Az *Oil World* előrejelzése szerint a repcemag/canola tőzsdei árának prémiuma nőtt a szójával szemben októberben, ami a vártnál alacsonyabb globális terméssel és exportárualappal magyarázható.

A vágóhídi hulladékzsír és a használt sütőolaj iránt nőtt a kereslet 2012-ben. Ezt más alapanyagok magas ára és az Európai Bizottság, valamint a tagállamok rendelkezései tették lehetővé. A használt sütőolaj ára a közeljövőben várhatóan erőteljesebben növekszik, mint a vágóhídi hulladékzsír.

GABONAPIACI JELENTÉS

Az Egyesült Államok és Európa határidős árujainak a búza jegyzése más irányt vett október utolsó heteiben, ebben közrejátszott, hogy Ukrajna bejelentette az exporttilalmat november 15-től és az európai piac beárazta ezt. A chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) a búza frontha- vi ára október 25. óta nem emelkedett 320 USD/tonna fölé. A befektetők ugyanis abban bíznak, hogy az ukrajnai exporttilalom fokozza az USA-ból származó termék iránti keresletet. A piacelemzők ennek ellenére hosszabb távon a kenyérgabona árának emelkedését várják Chicagóban, miután a már elvetett búza még soha nem volt olyan rossz állapotban az USA-ban, mint idén ősszel. A párizsi árutőzsdén (*MATIF*) a júliusi 269 euró/tonnás csúcs közelében ingadozott a búza novemberi jegyzése október végén (340 USD/tonna körüli szinten). A magas ár a fekete-tengeri régió exportra szánt készleteinek kimerülésével, valamint az ukrajnai exporttilalommal magyarázható, ami a keresletet a franciaországi búzatermés felé irányította. Az *IGC* októberi jelentése alapján az EU 2012/2013. gazdasági évi búza-termése az egy hónappal korábbi előrejelzéshez képest 800 ezer tonnával alacsonyabbnak ígérkezik, azaz 130,6 millió tonna (-6,8 millió) termés betakarítását valószínűsítik. Franciaországban – az EU legnagyobb búzatermelőjénél – azonban a tavalyinál 2 millió tonnával több, azaz 38,3 millió tonna kenyérgabona termelt. A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árujainak szekciójában október végén még nem lehetett érzékelni az európai trendet, a

decemberi szállítású malmi búza hetek óta nem mozdult a 67500 forint/tonna körüli szintről.

Az exportpiacokon a búza ára kismértékben változott szeptember-október hónapokban. Ez alól kivétel a fekete-tengeri régió, ahol az exportárualap volumenének csökkenése miatt szeptember eleje óta 10 százalékkal 345 USD/tonnára emelkedett a búza kiviteli ára a vizsgált időszak végére. Az Egyesült Államokban október közepén, *FOB Gulf* paritáson 378 USD/tonna áron kínálták a *HRW* (keményszemű) búzát, 4 százalékkal magasabb áron, mint augusztus végén, és 2 százalékkal alacsonyabban, mint szeptember végén. Ez a csökkenés az árban versenyképesnek egyáltalán nem nevezhető észak-amerikai búza külkereskedelmi forgalmának javítását szolgálja, miután az ország kereskedői idén január 1.-október 11. időszakban 1 millió tonnával kevesebb (9,7 millió) búzát szállítottak ki, mint tavaly ugyanekkor. Ettől eltekintve az *IGC* az USA 2011/2012. gazdasági évi 28,5 millió tonnás kiviteléhez képest a folyó évi szezonban 31,3 millió tonnás exportot prognosztizál. Franciaországban a búzát *FOB Rouen* paritáson 345 USD/tonna körül kínálták október első heteiben, míg *FOB Hamburg* paritáson 345-350 USD/tonna közötti áron. Mindkét esetben emelkedés figyelhető meg az augusztus végi árakhoz képest (2-2 százalék), amit a korlátozottan hozzáférhető globális exportárualap miatt az EU piacaira irányuló erős kereslet, a jövő évi termést veszélyeztető időjárási körülmények és az erős euró együttesen indukált.

1. táblázat: A búza exportára (FOB)

Kikötő	2012. aug. 31.	2012. szept. 07	2012. szept. 14	2012. szept. 21	2012. szept. 28	2012. okt. 05	2012. okt. 12	2012. okt. 19
Rouen (I. osztályú)	339	346	360	349	344	347	344	345
Hamburg (B minőség)	344	348	364	352	349	350	346	351
Fekete-tenger (IV. osztályú)	315	315	330	340	350	350	345	345
USA Gulf (HRW)	364	371	385	388	385	367	371	378

Forrás: IGC

Magyarországon, az Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszerének (PÁIR) adatai szerint az étkezési búza termelői ára október második felében 64-65 ezer forint között változott tonnánként, ami 37 százalékkal haladta meg az elmúlt év ugyanezen időszakának átlagát. A takarmánybúza termelői ára 67 ezer forint volt a vizsgált időszakban, 49 százalékkal maga-

sabb, mint egy évvel korábban. A finomliszt (BL 55, ömlesztett) 94 forint/kg-os feldolgozó értékesítési ára 22 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi átlag-árat, ugyanakkora mértékű emelkedés mellett a fehérkenyér- (BL 80, ömlesztett) kilogrammonkénti ára 93 forint volt.

Az Egyesült Államokban még mindig tart a kukorica árát lefelé nyomó betakarítás (október 28-ig a teljes terület 93 százalékan fejezték be az aratást), amelyet néhány államban a *Sandy* hurrikán hátráltatott. Ez visszatükröződik a termény tőzsdei árának változásában: a chicagói árutőzsdén (*CME/CBOT*) szeptember közepe óta 290-300 USD/tonna között hullámzik a kukorica fronthavi jegyzése. Október utolsó hetében napokig a 290 USD/tonna szint körül mozgott a kukorica decemberi ára, majd a hónap utolsó napján a szójabab jegyzésének emelkedésével 298 dollárra ugrott. Az Egyesült Államok 2012/2013. gazdasági évi kukoricatermését illetően továbbra is jelentős eltérés mutatkozik az egyes piacelemzők előrejelzésében: az *FCStone* 276,4 millió, az *Informa Economics* 272,7 millió, míg az *USDA* 271,9 millió tonna terménnyel számol.

Párizsban a kukorica jegyzését a búza árának emelkedése rántotta magával október végén. Ennek eredményeként az október közepén még 240 euró/tonna szint alatti ár 250 euróig növekedett. A termény drágulásában az is közrejátszott, hogy az *IGC* az egy hónappal korábbi előrejelzéséhez képest további 1,8 millió tonnával 53,2 millió tonnára (-13 millió) csökkentette az EU folyó évi szezonban várható kukoricatermését.

A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árupiaci szekciójában a kukorica betakarításának befejezésével a termény jegyzései erősödnek, október végén a novemberi szállítási kukorica ára 66 ezer forint felett ingadozott. A NÉ-BIH adatai szerint november 5-ig a teljes kukoricaterület 99 százalékan, azaz 1,135 millió hektáron végeztek az aratással. A betakarított területekről 3,99 tonna/hektáros termésátlag mellett 4,54 millió tonna kukorica került a raktárakba.

A kukorica szűkös globális kereslete és kínálata, valamint a termény piaci árának erősödését prognosztizáló *USDA* jelentés a kukorica exportárának emelkedését eredményezte októberben. Dél-Amerikában a kifutó ótermésű készletek hatására növekedtek az exportárak (FOB paritáson): Argentínában a szeptember végi spot árakhoz viszonyítva 3 százalékos, Braziliában 1 százalékos drágulást lehetett megfigyelni október 19-én. Az *IGC* szerint Braziliából az utóbbi hónapokban rekordközeli mennyiségben hajóztak ki kukoricát, így a 19 millió tonnára becsült kivitelével (az előző évben 8,5 millió!) a világ második legnagyobb kukoricaexportőre lehet a 2012/2013. gazdasági évben.

A Mexikói-öbölben 327 USD/tonna körüli árat kértek októberben a kukoricáért, ami tonnánként 47-53 dollárral haladta meg a dél-amerikai árakat, vagyis az USA kukoricaexportja keleti irányban továbbra sem versenyképes. Az ország külkereskedelmének az sem kedvez, hogy a 99 százalékan az USA-ból származó kukoricát importáló Mexikó októberben 270 ezer tonna terményt nem a világ legnagyobb exportőrétől vásárolt. A fekete-tengeri régióban (FOB paritás) emelkedett a legnagyobb mértékben (+4 százalék) a kukorica exportára szeptember vége és október közepe között. Ezzel szemben a szomszédos Romániában – az Európai Bizottság jelentése szerint – *FOB Constanta* paritáson szeptember közepe óta nem történt üzletkötés, ami a rendkívül gyenge idei kukoricatermés (5 millió tonna) miatt hiányzó exportáruallappal magyarázható. Az AKI PÁIR adatai alapján Magyarországon 62 ezer forint/tonna áron kerestek a takarmánykukoricával október második felében a fizikai piacokon, 33 százalékkal magasabb áron, mint tavaly ugyanekkor.

2. táblázat: A kukorica exportára (FOB)

Kikötő	2012. aug. 31.	2012. szept. 07.	2012. szept. 14.	2012. szept. 21.	2012. szept. 28.	2012. okt. 05.	2012. okt. 12.	2012. okt. 19.
Argentína, Rosario (Up River)	294	285	280	269	272	269	270	280
Fekete-tenger	310	305	305	285	280	285	290	290
Brazília, Paranagua	294	287	281	269	272	269	270	274
USA Gulf	333	329	328	320	323	320	321	327

Forrás: IGC

Agrárpolitikai Hírek

- Az Európai Parlament elfogadta az ún. magas frekvenciájú kereskedés (*high frequency trading, HFT*) korlátozásáról szóló törvénytervezetet, melynek fő célja a terménypiacok árfolyamkilengéseinek megakadályozása.
- Az Európai Bizottság tervei szerint 2013 júniusáig meghosszabbítja a gyenge és közepes minőségű közönséges búzára vonatkozó 16 euró/tonna importvám felfüggesztését.
- Az Európai Unió október 22-én a jóváhagyta a *Syngenta* által, takarmányozási és étkezési célra előállított GM kukoricafajtának (MIR162) az importját.
- Az ukrajnai Mezőgazdasági Minisztérium valamelyest enyhített a búzaexportra november 15-től kilátásba helyezett tilalmán. Annak ellenére, hogy korábban 5 millió tonnában korlátozták a 2012/2013. gazdasági évben kiszállítható termény mennyiségét engedélyezték, hogy a terménykereskedők a már fennálló szerződéseiket teljesítsék, ezáltal 5,5 millió tonnára kibővítve az exportálható búza mennyiségét.

A gabonafélék termelői ára

3. táblázat: A gabonafélék termelői ára származási hely^{a)} szerint

Megnevezés	Mértékegység	Származási hely			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Magyarország	2012. 42. hét	2012. 43. hét	2012. 43. hét / 2012. 42. hét százalék
Étkezési búza	tonna	-	-	534	2 325	3 732	161
	HUF/tonna	-	-	63 081	63 594	64 910	102
Takarmánybúza	tonna	-	-	-	551	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	66 913	-	-
Takarmánykukorica	tonna	5 599	2 171	10 013	20 039	17 782	89
	HUF/tonna	63 390	62 593	61 572	62 102	62 269	100
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-	-

^{a)} Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

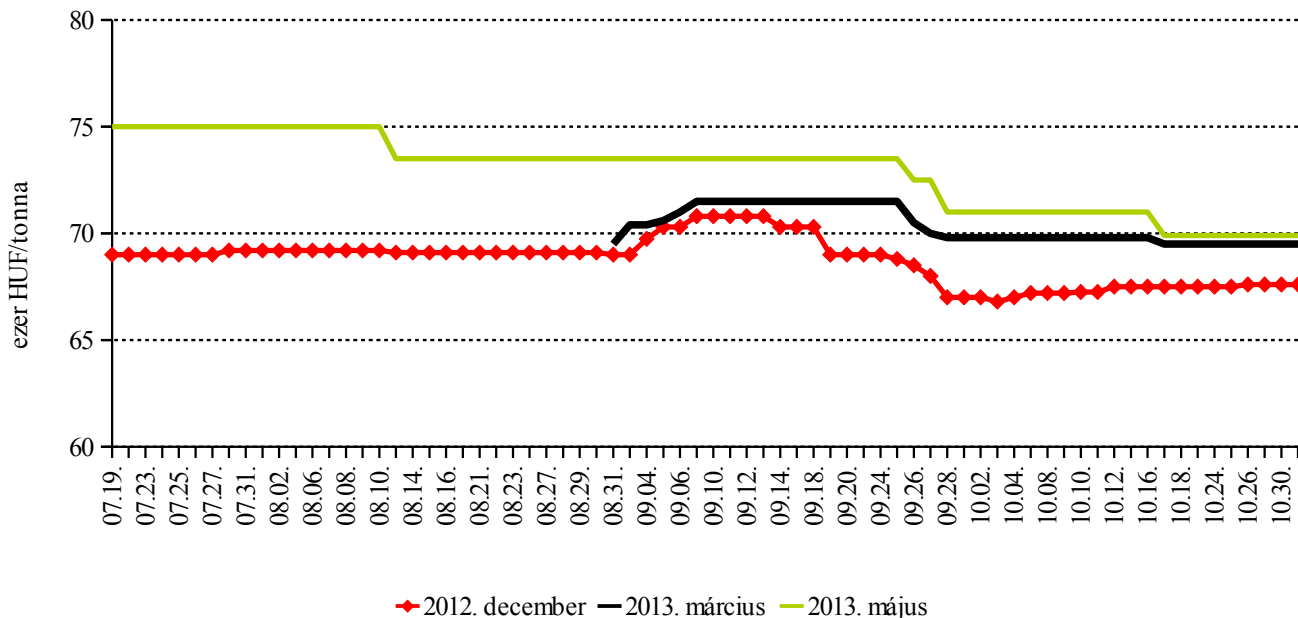
4. táblázat: A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2011. 43. hét	2012. 42. hét	2012. 43. hét	2012. 43. hét / 2011. 43. hét százalék	2012. 43. hét / 2012. 42. hét százalék
Étkezési búza	tonna	4 578	2 325	3 732	82	161
	HUF/tonna	47 310	63 594	64 910	137	102
Takarmánybúza	tonna	-	551	-	-	-
	HUF/tonna	-	66 913	-	-	-
Takarmánykukorica	tonna	71 229	20 039	17 782	25	89
	HUF/tonna	46 754	62 102	62 269	133	100
Takarmányárpa	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

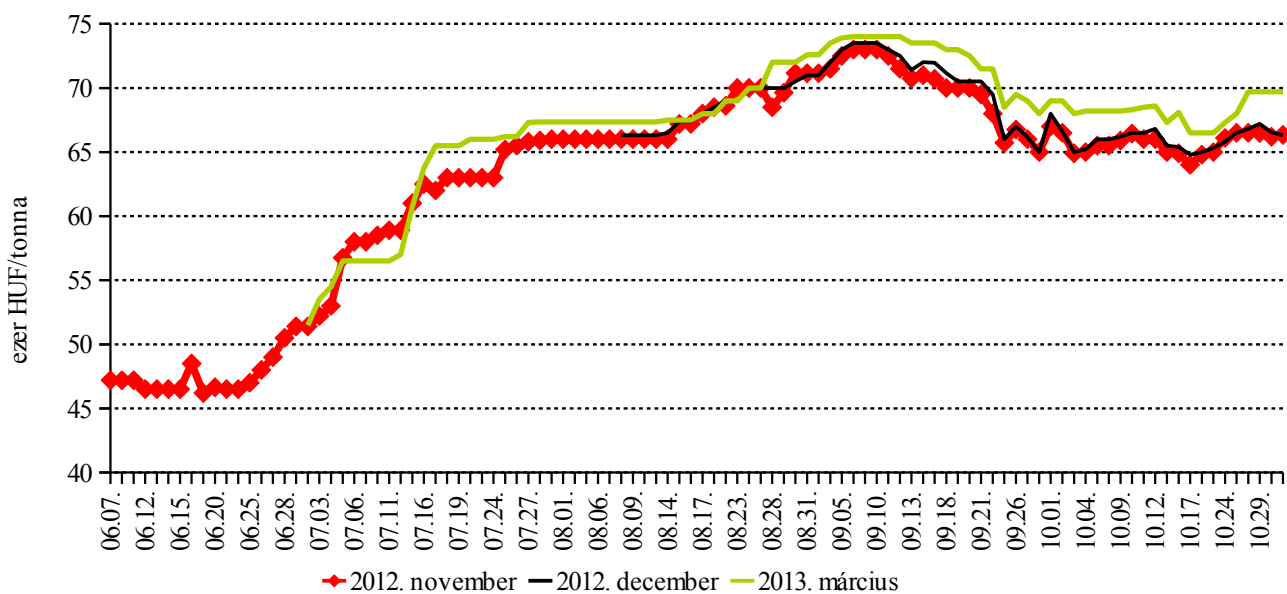
A gabonafélék jegyzése

1. ábra: A malmi búza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

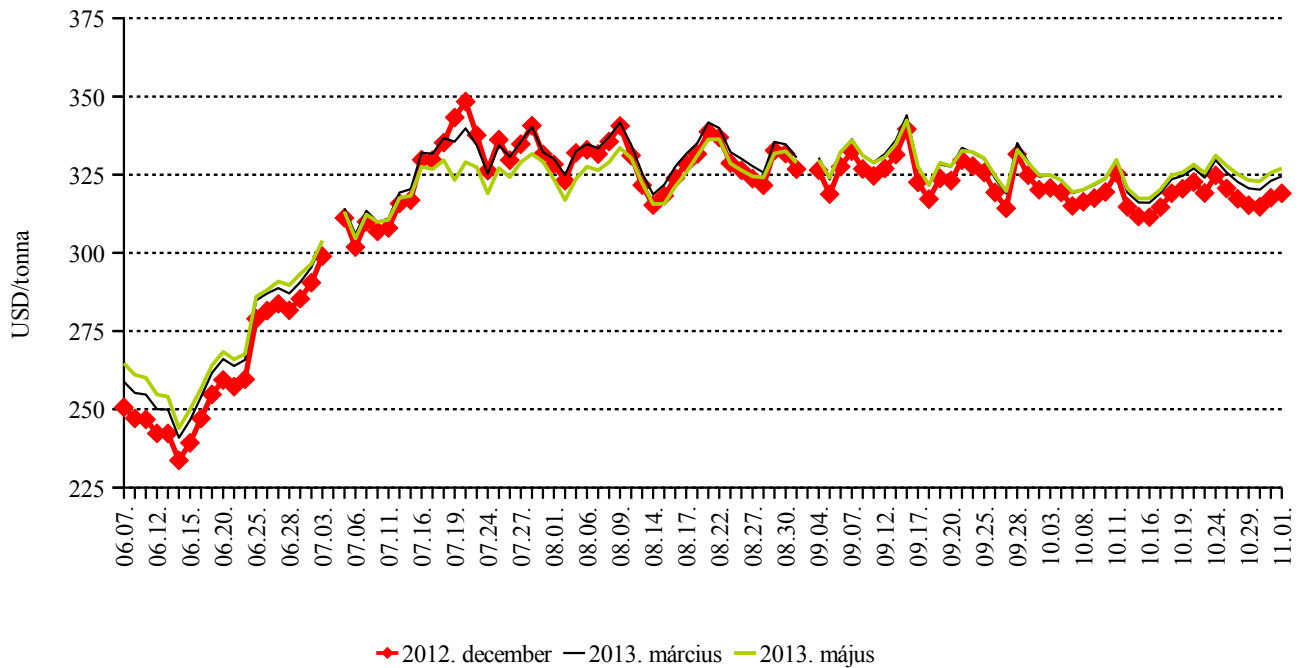
Forrás: BÉT

2. ábra: A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

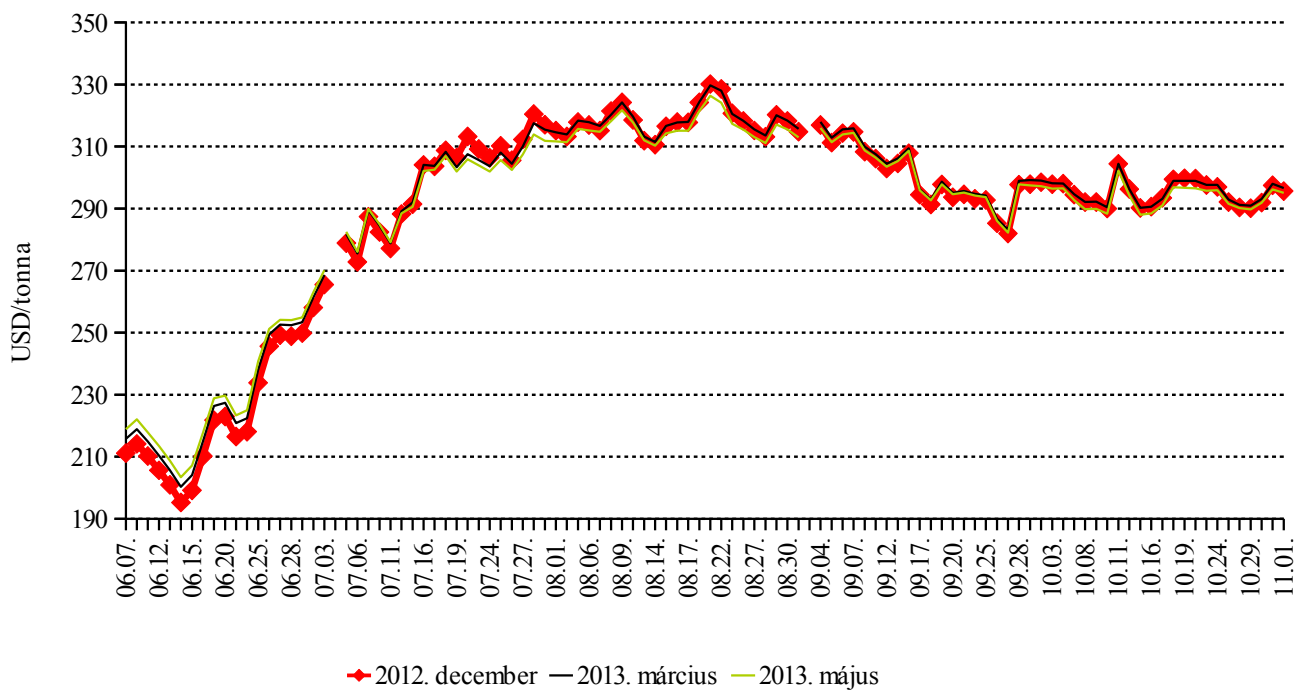
Forrás: BÉT

3. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

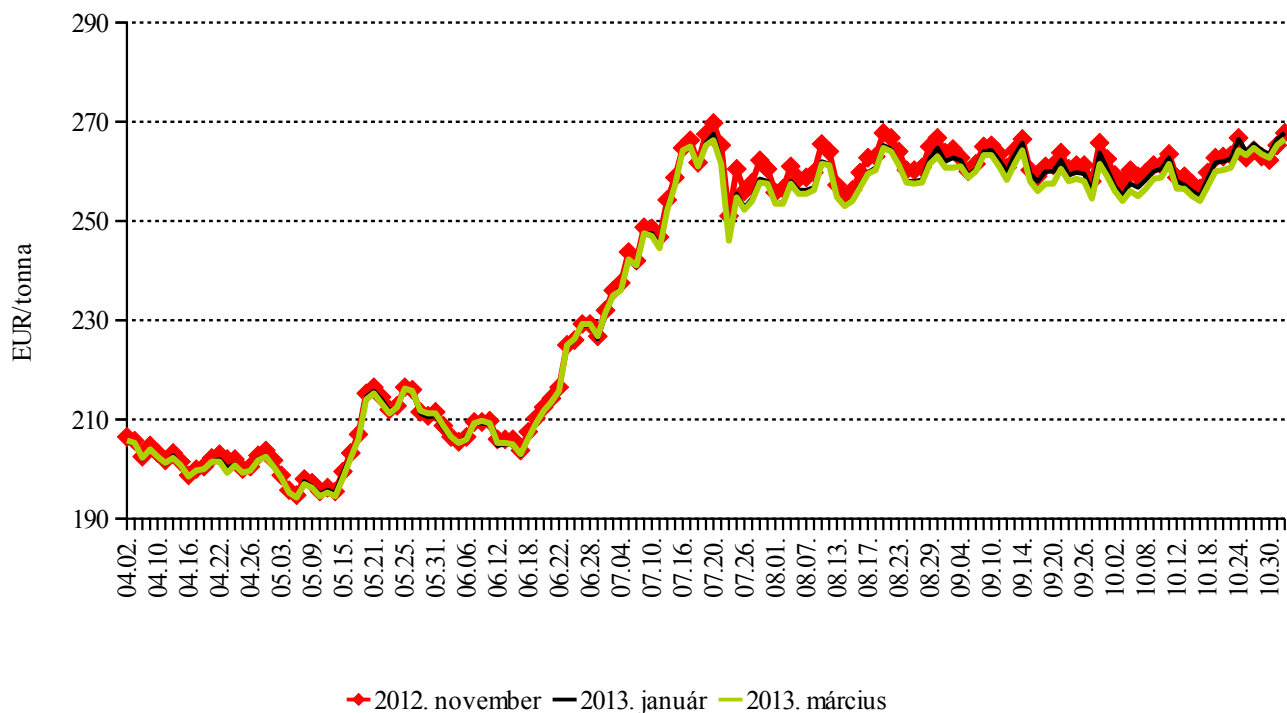
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

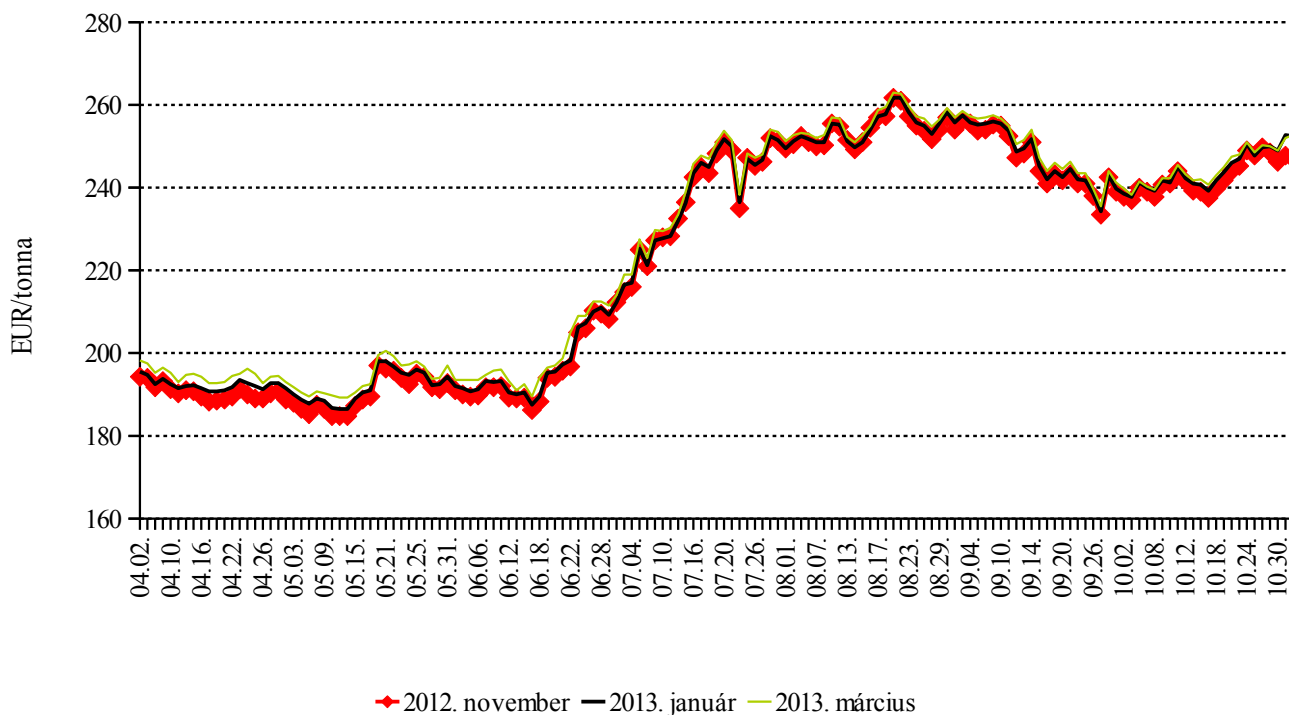
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

5. ábra: A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

6. ábra: A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdé

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

5. táblázat: A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2011. 43. hét	2012. 42. hét	2012. 43. hét	2012. 43. hét / 2011. 43. hét százalék	2012. 43. hét / 2012. 42. hét százalék
Finomliszt BL 55 ömlesztett	tonna	240	431	338	141	79
	HUF/kg	77	94	94	122	100
Finomliszt BL 55 zsákos	tonna	1 094	1 074	816	75	76
	HUF/kg	80	96	96	121	101
Finomliszt BL 55 zacskós	tonna	451	402	420	93	104
	HUF/kg	91	103	107	117	104
Rétesliszt BFF 55 ömlesztett	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/kg	-	-	-	-	-
Rétesliszt BFF 55 zsákos	tonna	17	30	21	123	71
	HUF/kg	86	103	101	117	99
Rétesliszt BFF 55 zacskós	tonna	21	18	15	69	82
	HUF/kg	94	112	117	124	105
Fehér kenyérliszt BL 80 ömlesztett	tonna	215	315	335	156	106
	HUF/kg	76	93	93	122	100
Fehér kenyérliszt BL 80 zsákos	tonna	455	341	304	67	89
	HUF/kg	79	94	94	120	100
Tésztaipari liszt TL 50 ömlesztett	tonna	23	-	-	-	-
	HUF/kg	88	-	-	-	-
Tésztaipari liszt TL 50 zsákos	tonna	20	79	45	224	57
	HUF/kg	90	105	105	116	100
Étkezési búzadara AD zacskós	tonna	37	22	22	60	100
	HUF/kg	95	113	119	126	105

Forrás: AKI PÁIR

6. táblázat: A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	HUF/kg		
	2012. augusztus	2012. szeptember	2012. október
Finomliszt BL 55	210	227	231
Fehér kenyér	277	265	270
Félbarna kenyér	274	289	279
Étkezési búzadara AD	226	248	248

Forrás: AKI PÁIR

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2012. november 01.)

7. táblázat: **Búza**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago (őszi lágy búza)		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2012. november	268	75 921	2012. december	319	69 594
2013. január	268	75 921	2013. március	324	70 781
2013. március	267	75 566	2013. május	327	71 342
2013. május	266	75 495	2013. július	322	70 299
2013. november	242	68 477	2013. szeptember	325	70 958
2014. január	241	68 265	2013. december	328	71 453

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

8. táblázat: **Kukorica**

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		CME/CBOT, Chicago		
	EUR/tonna	HUF/tonna	Szállítási határidő	USD/tonna	HUF/tonna
2012. november	247	70 037	2012. december	296	64 494
2013. január	253	71 596	2013. március	297	64 700
2013. március	253	71 667	2013. május	295	64 357
2013. június	255	72 305	2013. július	291	63 550
2013. augusztus	258	73 014	2013. szeptember	262	57 211
2013. november	220	62 239	2013. december	252	54 910

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers, CME/CBOT – Chicago Board of Trade

9. táblázat: **Fekete-tengeri búza**

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2012. december	311	67 838
2013. március	314	68 580
2013. május	317	69 038
2013. július	302	65 875
2013. szeptember	307	66 944
2013. december	307	66 944

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

A betakarítás erősödő nyomása és a korlátozott kereslet miatt Európában (*CIF Amsterdam*) a napraforgómag kikötői ára a szeptemberi átlagárhoz képest 6 százalékkal csökkent október közepére, hasonlóképpen a napraforgóolaj, és a -dara ára is. Az európai napraforgóolaj kikötői ára 6, a fekete-tengeri régióból származó napraforgóolajé (FOB) 7 százalékkal, míg az ukrainai napraforgódara ára 3 százalékkal esett. Az *Oil World* elemzői szerint ez a negatív irányú folyamat a betakarítás végeztével megáll, miután a világ napraforgómag-kibocsátása a 2012/2013. gazdasági évben előreláthatóan 36 millió tonna (az előző szezonhoz képest -3 millió tonna) körül alakul a legfrissebb előrejelzések szerint. A legnagyobb termelők kivétel nélkül veszteségre számíthatnak: Oroszországban 7,7 millió tonna (-1,8 millió), Ukrajnában 8,4 millió tonna (-1 millió), az EU-ban 7 millió tonna (-1,2 millió) termést valószínűsítene. A feldolgozásra kerülő mag mennyiség 39 millió tonnára

(-2 millió), a zárókészlet 2 millió tonnára (-400 ezer) csökkenhet a folyó gazdasági évben.

A szűknek ígérkező készletek, valamint a növényi olajok drágulása a napraforgómag és származékainak árát is felfelé húzzák. Ez a tendencia a napraforgóolaj esetében már október elejétől megfigyelhető az európai fizikai piacokon.

Magyarországon, a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árupiaci szekciójában október 19-én 128 ezer forint/tonnára zuhant a napraforgómag novemberi jegyzése. Ezt követően – a prognosztizált tendenciának megfelelően – a tőzsdei ár emelkedni kezdett, október végén 135 ezer forint/tonna áron kereskedtek a novemberi szállítású terménnyel. Ezzel szemben – az AKI PÁIR adatai szerint – a fizikai piacokon továbbra is tart a negatív irányú trend, a napraforgómag tonnánkénti termelői ára 6 heti mélypontra, 128 ezer forintra süllyedt az október 22-26. közötti időszakban. Ez 20 százalékkal haladja meg az elmúlt év ugyanezen időszakának átlagos termelői árát.

10. táblázat: **Olajos magvak és származékaik: reprezentatív eladási árajánlatok átlaga a legközelebbi szállítási határidőre**

			USD/tonna					
Származás	Paritás	2011. okt.	2012. aug.	2012. szept.	2012. okt. 4.	2012. okt. 11.	2012. okt. 18.	
Napraforgómag	EU	CIF Amsterdam	524	660	704	690	685	665
Napraforgóolaj	EU	FOB ÉNy EU kikötők	1212	1300	1331	1230	1245	1250
Napraforgóolaj	Fekete-tenger	FOB	1070	1194	1220	1115	1130	1135
Napraforgódara	Ukrajna	DAF	176	303	340	330	340	330
Repcemag (00)	EU	CIF Hamburg	607	626	650	611	620	626
Repcelaj	Hollandia	FOB ex-mill	1275	1232	1271	1194	1220	1233
Repcedara (34%)		FOB ex-mill, Hamburg	243	364	375	355	359	361
Szójabab	USA	CIF Rotterdam	503	684	670	616	615	610
Szójaolaj	Hollandia	FOB ex-mill	1220	1252	1283	1173	1176	1183
Szójadara (44/45%)	Hamburg	FOB ex-mill	378	619	604	552	555	548

Forrás: Oil World

Az *Oil World* előrejelzése szerint a repcemag/canola tőzsdei árának prémiuma nőtt a szójával szemben októberben, ami a vártnál alacsonyabb globális terméssel és exportáruallappal magyarázható. Az Európai Unióban ugyanakkor kedvezőek a terméskilátások: az elemzők – a korábbi becslésekkel ellentétben – a tavalyihoz hasonlóan, 19,2 millió tonna körüli repcetermést becsülnék,

elsősorban Franciaország, Lengyelország és az Egyesült Királyság termésátlagai miatt. Ez az oka annak, hogy a párizsi árutőzsdén (*MATIF*) a repcemag fronthavi ára a 470-490 euró/tonna sávban hullámszik október elejétől kezdve, 8 százalékkal alacsonyabban, mint szeptemberben. Az elemzők hosszú távon mégis a repcemag árának emelkedésére számítanak, annál is inkább, mivel a ter-

mény globális forrását az egy hónappal korábbi jelentésükhöz képest 1,2 millió tonnával 65,6 millió tonnára (-1,3 millió tonna) csökkentették, elsősorban Kanada és Ausztrália idei termésvesztései miatt. Kanadában 13,8 millió tonna (-700 ezer), Ausztráliában 2,7 millió tonna (-500 ezer) repcemag betakarítására van kilátás a 2012/2013. gazdasági évben. A világ olajütőibe kerülő olajosmag mennyiségét 58 millió tonnára (-800 ezer) becsülik, míg a globális export 1,9 millió tonnával maradhat el a 2011/2012. évi szezon (július-június) 13 millió tonnát kitevő kivitelétől.

A Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árupiaci szekciójában a párizsi trendet követve, a repcemag fronthavi jegyzése október első felében – idén március óta először

– 130 ezer forint/tonna alá süllyedt, majd a hónap végén 131 ezer forinton stabilizálódott.

Az Unió fizikai piacain már október közepétől megfigyelhető a termés árának emelkedése: az EU-ból származó repcemag kikötői ára október közepén 2,5 százalékkal volt magasabb, mint október elején. Ugyanez mondható el a repcemag származékairól is: a Hollandiából származó repceolaj ára (*FOB ex-mill*) október 18-án 3 százalékkal, a repcedararé (*FOB ex-mill, Hamburg*) 2 százalékkal haladta meg az október 4-ei árakat. Az AKI PÁIR adatai szerint a magyarországi fizikai piacokon a repcemaggal október harmadik hetében 152 ezer forint/tonna rekordáron kereskedtek, majd egy héttel később tonnánként 3 ezer forinttal alacsonyabb áron.

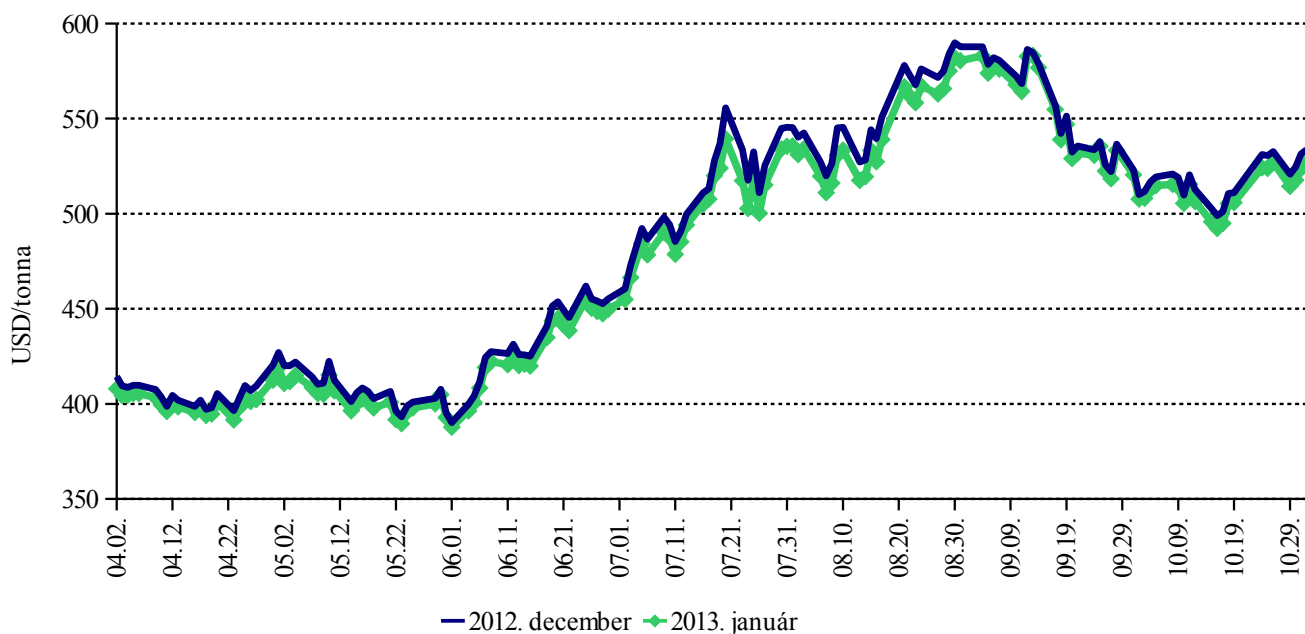
Az olajos magvak és származékainak jegyzése

7. ábra: A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

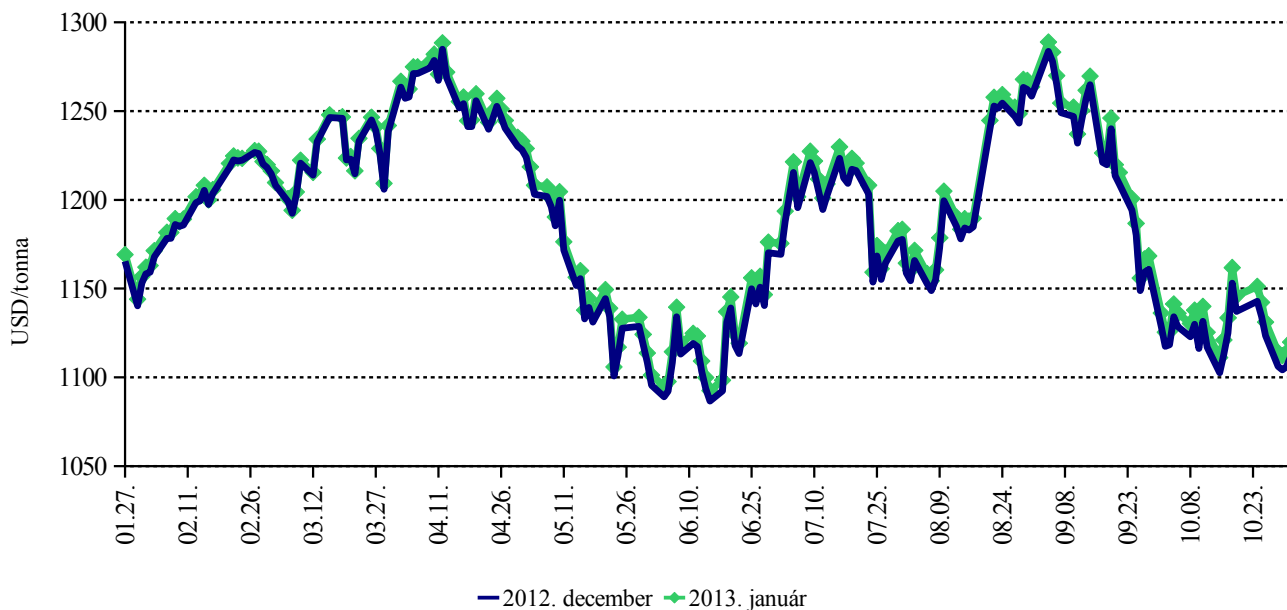
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

8. ábra: A szójadara különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

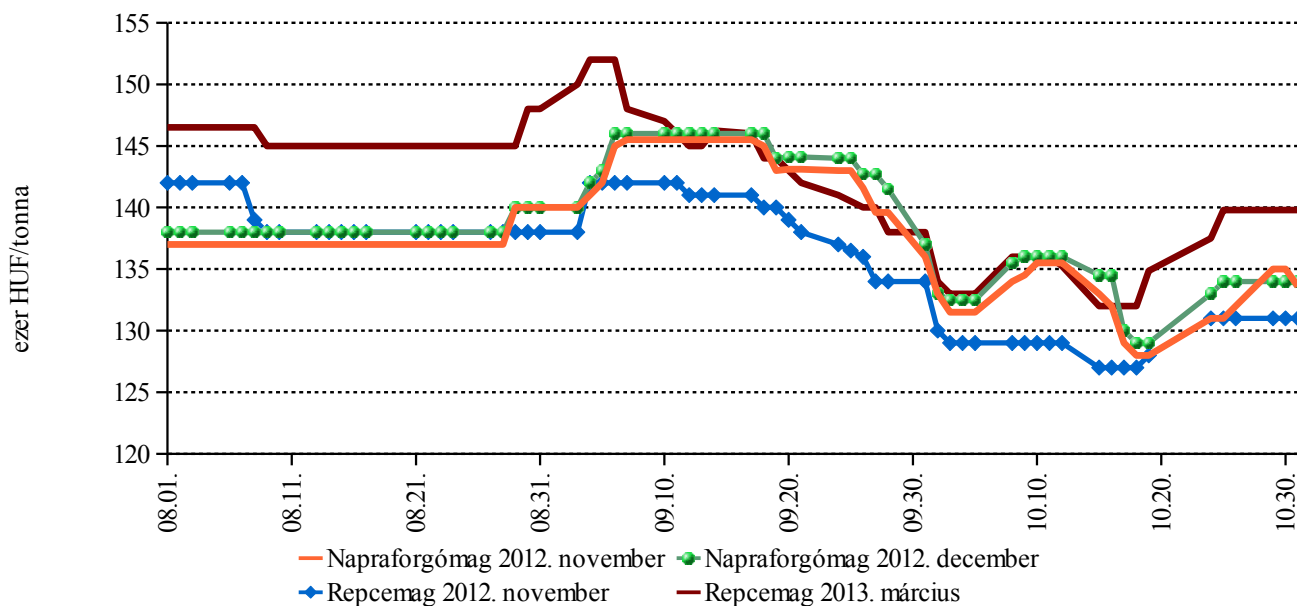
Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

9. ábra: A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

10. ábra: A napraforgó- és a repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

11. táblázat: A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozóinak értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2011. 43. hét	2012. 42. hét	2012. 43. hét	2012. 43. hét/ 2011. 43. hét százalék	2012. 43. hét/ 2012. 42. hét százalék
Ipari napraforgómag	tonna	89 582	42 332	16 001	18	38
	HUF/tonna	106 779	129 958	127 815	120	98
Repcemag	tonna	4 347	2 887	1 078	25	37
	HUF/tonna	139 971	151 965	148 045	106	97
Nyers napraforgóolaj	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-
Napraforgódara	tonna	3 211	3 412	2 441	76	72
	HUF/tonna	40 177	58 138	58 288	145	100
Nyers repceolaj	tonna	-	-	-	-	-
	HUF/tonna	-	-	-	-	-
Repcedara	tonna	-	2 022	1 532	-	76
	HUF/tonna	-	72 159	69 430	-	96

Forrás: AKI PÁIR

12. táblázat: A növényolajok és származékainak jegyzése Európában

Termék	Ország	Időpont	EUR/tonna	HUF/tonna
Napraforgóolaj (nyers)		2012-10-16	933	259 627
		2012-10-23	-	-
		2012-10-30	933	259 627
Napraforgóolaj (finomított)		2012-10-16	1 083	301 390
		2012-10-23	-	-
		2012-10-30	1 083	308 058
Szójaolaj (nyers)	Olaszország	2012-10-16	928	258 235
		2012-10-23	-	-
		2012-10-30	928	263 948
Szójaolaj (finomított)		2012-10-16	978	272 156
		2012-10-23	-	-
		2012-10-30	978	278 177
Napraforgódara		2012-10-16	-	-
		2012-10-23	-	-
		2012-10-30	-	-
Repcedara	Ausztria	2012-10-16	275	76 566
		2012-10-23	-	-
		2012-10-30	-	-

Forrás: Associazione Granaria di Milano, BPLW

Nemzetközi piaci információk

Határidős piacok (2012. november 01.)

13. táblázat: Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	EUR/tonna	HUF/tonna
2012. november	484	137 309
2013. február	483	137 026
2013. május	452	128 165
2013. augusztus	452	128 165
2013. november	456	129 157
2014. február	459	130 220

Forrás: MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers **Szójabab**

14. táblázat: Szójabab

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2012. november	573	124 930
2013. január	573	125 058
2013. március	564	122 926
2013. május	549	119 687
2013. július	542	118 164
2013. augusztus	528	115 198

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

15. táblázat: Szójadara

Szállítási határidő	CME/CBOT, Chicago	
	USD/tonna	HUF/tonna
2012. december	534	116 417
2013. január	527	114 903
2013. március	514	112 138
2013. május	489	106 706
2013. július	478	104 278
2013. augusztus	463	101 009

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

Az Európai Unió teljes bioüzemanyag felhasználásában a biodízel részaránya kiemelkedően magas, 78 százalék. A nagy felhasználó országokban széleskörűen elterjedt gázolaj üzemű gépjárművek üzemanyagához ez a biohajtóanyag keverhető. Az elmúlt két év gyenge repce-termése miatt a biodízel-előállítás meghatározó alapanyagának, a repceolajnak az ára megkétszereződött. Ezért egyre több, az európainál olcsóbb növényolaj, valamint biodízel érkezik az EU-ba. Az import biodízel részaránya a felhasználásban a 2009. évi 18,2 százalékról 2012-re 28,1 százalékra emelkedett.

A szűkösen és magas áron rendelkezésre álló repceolaj miatt egyre nagyobb az érdeklődés más alternatív alapanyagok iránt. Ezt a folyamatot erősítette az Európai Bizottság a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 28/2009/EK

(2009. április 23.) rendelete, amelynek 21. cikkelye kimondja: „a közlekedés valamennyi formájára vonatkozó célkitűzés megállapításának céljára a hulladékból, a maradékanyagból, a nem élelmezési célú cellulóztartalmú anyagokból és lignocellulóz-tartalmú anyagokból előállított bioüzemanyagok hozzájárulását az egyéb bioüzemanyagok hozzájárulásához viszonyítva kétszeresen kell figyelembe venni”.

A biodízelgyártás alapanyagaként a használt sütőolaj és a vágóhídi melléktermékként keletkező zsír használható fel. E két termékek esetében az üvegházhatású gáz-kibocsátás-megtakarítás alapértelmezett értéke 83 százalék. A tagállamok sorra szabályozzák a használt sütőolaj és a vágóhídi hulladékszír biodízel alapanyagként történő felhasználását.

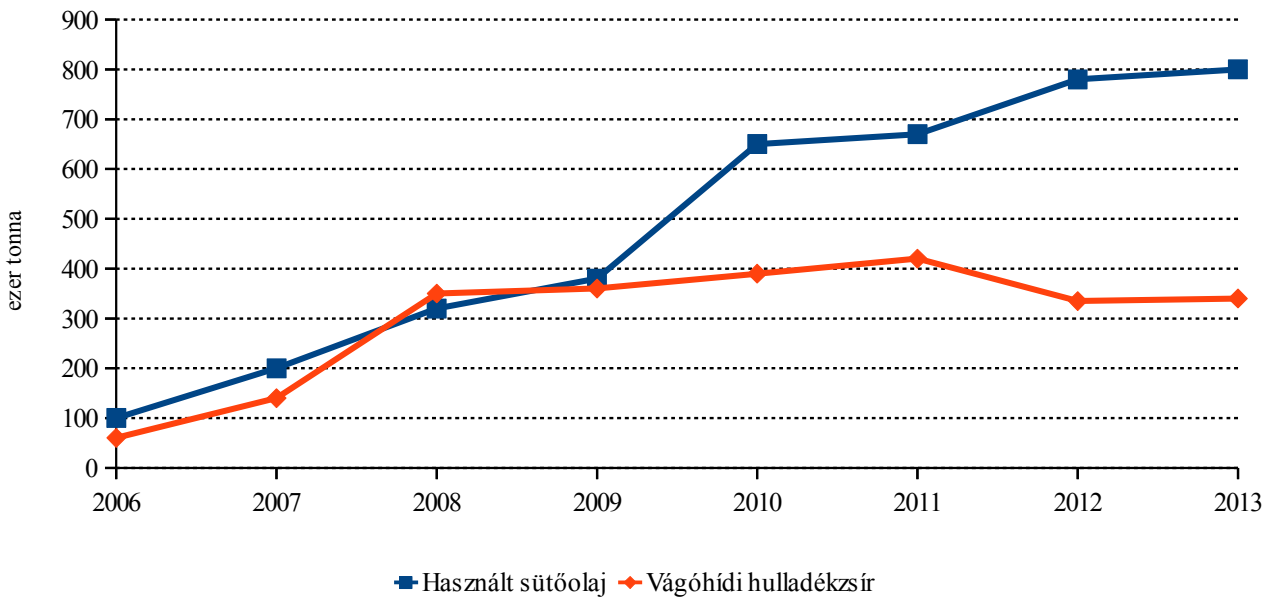
16. táblázat: A használt sütőolajra és vágóhídi hulladékszírra vonatkozó tagállami rendelkezések

Tagállam	Használt sütőolaj	Vágóhídi hulladékszír		Megjegyzés
		I. és II. kategória	III. kategória	
Ausztria	x	x	x	Semmi megkötés nincs
Dánia	0	x	0	
Finnország	0	x	x	A használt sütőolajat még nem alkalmazzák, de engedélyezése folyamatban van
Franciaország	x	x	x	2012-ben a teljes bekeverésre kerülő biodízel mennyiségnek maximálisan 5 százaléka lehet ezekből az alapanyagokból
Hollandia	x	x	x	Várhatóan 2013. január 1-től a vágóhídi hulladék zsiradék III. kategória betiltásra kerül
Írország	x	x	0	
Magyarország	x	x	x	A használt sütőolaj kerül csak alkalmazásra
Nagy-Britannia	x	x	0	2012. április 1-től a már két éve hatályban lévő 0,20 pound/liter adókedvezmény megszűnt
Németország	x	0	0	2012. január 1-től 2011-re visszamenőleges hatállyal a használt sütőolaj kétszeres elszámolása engedélyezett
Olaszország	x	x	0	Csak az EU-ból származó termék számít be a nemzeti kvótába.

Megjegyzés: X engedélyezett, 0 nem engedélyezett

Forrás: F.O. Licht

11. ábra: A használt sütőolaj és a vágóhídi hulladékzsír biodizelcélú felhasználása Európai Unióban

Forrás: USDA

Az Európai Unióban a használt sütőolajnak csak 35 százaléka kerül begyűjtésre és ennek 90 százalékából biodizelt állítanak elő. Becslések szerint az ágazatban működő 600 begyűjtő cég 580 millió euró értékű pénzforgalmat bonyolít le, és a cégek 25 százaléka uralja a piac 80 százalékát. A többi cég kisüzem, és az általuk összegyűjtött mennyiség nem haladja meg a havi 25 tonnát. A használt sütőolaj begyűjtésével foglalkozó cégek sorra alakulnak, amelyek között erős verseny várható. A használt sütőolajat a vendéglátóipari egységekből és háztartásokból gyűjtik be. A termék biodizellé történő feldolgozásának költsége rendszerint magasabb, mint a tiszta növényolajé, viszont az alapanyag lényegesen olcsóbb, néha ingyenes.

A használt sütőolaj piaca rendkívül eltérő Európában. Franciaországban a teljes felhasznált biodizel 5 százalékát állíthatják elő használt sütőolajból vagy hulladékzsírból. Ennek oka, hogy fenntartsák a bekeverők keresletét az első generációs növényolaj alapú biodizel iránt. Az USA a vámok emelkedése miatt kevesebb E90-es bioetanolt szállít Nagy-Britanniába, ezért várható, hogy a kieső bioetanol egy részét a használt sütőolaj és a hulladékzsír alapú biodizel mennyiségének növelésével ellensúlyozzák. A zsír metil-észtert magas dermedéspontja miatt használt sütőolaj metilészterrel (UCO) keverik majd. Az *Agri Energy* cég új üze­me 2012. május 9-én kezdte meg a termelést. Ez Nagy-Britannia legnagyobb használt sütőolajat feldolgozó üze­me, amely a tervek szerint 16 millió liter EN 14214 szabvány szerinti

biodizelt állít majd elő. Nagy-Britanniában az adókedvezmény megszüntetése 2012 első negyedévében bizonytalanságot okozott nemcsak a belső, hanem az európai a piacon is, ami a kereslet csökkenéséhez vezetett.

Németországban a használt sütőolajnak, mint biodizel alapanyag­nak a használata elenyésző volt az elmúlt években, ugyanakkor a nemzeti törvénykezés 2012 januárjától 2011-re visszamenőleges hatállyal biztosítja a kétszeres elszámolhatóság lehetőségét. Az idei év elején a németországi piacot még bizonytalanság jellemezte, de a második negyedévben a forgalom már rendkívül gyors ütemben nőtt. A német vásárlók fontosnak tartják a fenntarthatóságot és a termék nyomon követését. A bekeverő üzemek a kétszeres elszámolhatóság lehetősége miatt igyekeznek növelni a használt sütőolaj metil-észter mennyiségét. A németországi *Petrotec* cég Spanyolországban is kirendeltséget hozott létre. A spanyol kormány bejelentette, hogy csak az Unióból származó biodizel számíthat bele a kötelező biodizel kvóta teljesítésébe. A *Petrotec* a spanyolországi használt sütőolajat gyűjti be és dolgozza fel, amit egyrészt helyben értékesít, másrészt Észak-Nyugat-Európába szállít.

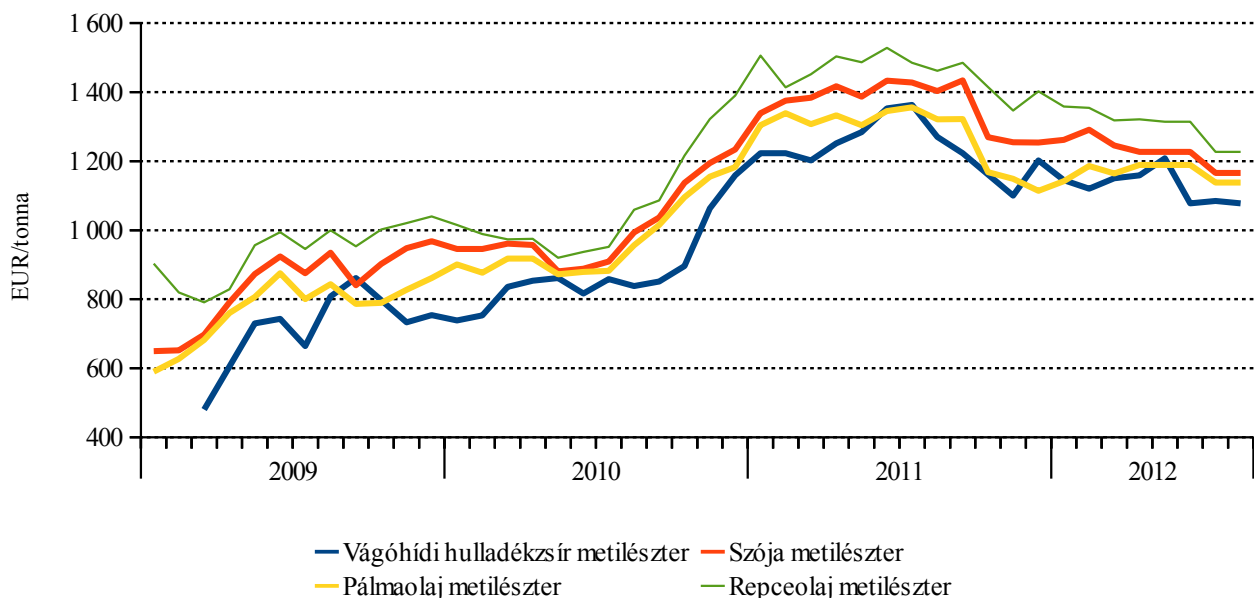
A használt sütőolaj biodizelcélú felhasználása esetén a legfontosabb minőségi mutató a szabad zsírsav tartalom (FFA), mivel a dermedéspontot ez befolyásolja a legjobban. Az 5 százalék feletti FFA esetén a termékkel 2012 januárjában 750-770 euró/tonna közötti áron kereskedtek, ennél alacsonyabb FFA tartalom mellett az ár elérhette a 820 euró/tonnát is. A használt sütőolaj ára az

év folyamán folyamatosan nőtt, a termék (FFA 5 százalék) ára Rotterdamban 870 euró/tonna volt 2012. 37. hetében.

Az Európai Unióban évente 3,2 millió tonna vágóhídi hulladékzsír keletkezik, ebből ipari célra 1,7 millió tonnát használnak fel. Az Európai Parlament és Tanács a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre és a belőlük származó termékekre vonatkozó 1069/2009/EK rendelete köz- és állat-egészségügyi szempontok alapján három csoportba sorolta a hulladék zsiradékot. Az 1. kategóriába a TSE betegség felszámolási intézkedései során leölt állatok, a különleges fertő-

zésveszélyt jelentő vagy a szennyvízkezelés során begyűjtött állati maradványok és a nemzetközi közlekedési eszközök ételmaradványai kerültek. A 2. kategóriába a trágya, az emberi fogyasztásra nem alkalmas állati maradványok, a 3. kategóriába a közösség szabályai szerint emberi fogyasztásra alkalmasnak minősített állati féltestek maradványanyagai és az élelmiszer hulladék tartozik. A biodízel-előállítás számára 2012-ben várhatóan az 1-es és a 2-es kategóriába sorolható hulladék zsiradékoknak lesz vezető szerepük, mivel a 28/2009/EK rendelet a 3-as kategóriába tartozó hulladékzsír kétszeres elszámolásának lehetőségét nem engedélyezi.

12. ábra: A fontosabb növényolaj észterek és a vágóhídi hulladékzsír metilészter árának alakulása

Megjegyzés: A hulladékzsír TME (tallow methyl ester) CIF Rotterdam.

Forrás: Kingsman, Oilworld

Az állati zsiradékból előállított biodízel dermedéspontja és szabad zsírsavtartalma magas, ami a fosszilis energiahordozóhoz csak alacsony százaléku bekeverést (pl. B5) tesz lehetővé. A szabad zsírsavtartalom és ezzel összefüggésben a dermedéspont a marha és a sertés maradványából származó zsíranyagban több, mint a baromfi esetében. Az állati eredetű zsírsavak cetánszáma viszont magas, ami a fosszilis energiahordozóhoz keverve kedvezően hat az üzemanyag technikai paramétereire. További előnye alkalmazásuknak az, hogy az égetéskor keletkező gázok nitrogén-monoxid tartalma alacsony, ami az üvegházhatású gázmegtakarítást nagyon kedvezően befolyásolja.

A 3. kategóriájú 5 százalék FFA tartalmú szarvasmarha alapú hulladékzsírt (TME) a biodízelüzemek 650-680 euró/tonna áron vásárolták az idei év elején. A hobbiállat-eledel gyártók és a vegyipar ennél magasabb árat, 750 euró/tonnát is hajlandó volt fizetni, ezért a termék jelentős része ezekbe az ágazatokba került. Az 1-es és a 2-es kategóriákban kisebb mennyiség áll rendelkezésre, de a takarmánygyártók és a vegyipar kereslete is lanyhább. Rotterdamban 2012 augusztusában a szarvasmarha alapú hulladékzsírral 1078 dollár/tonna (866,6 euró/tonna) áron (CIF) kereskedtek. Jelenleg az olaszországi piacon van érdeklődés az 1. kategóriájú termék iránt, de a termék eredetének igazolása feltétel.

A vágóhídi hulladékzsír és a használt sütóolaj iránt nőtt a kereslet 2012-ben. Ezt más alapanyagok magas ára és az Európai Bizottság, valamint a tagállamok rendelkezései tették lehetővé. A használt sütóolaj ára a közeljövőben várhatóan erőteljesebben növekszik, mint a vágóhí-

di hulladékzsír. Ennek oka, hogy a hulladékzsír alkalmazása a magas dermedéspontja miatt korlátozott, ami összességében a keresletet visszafogja, másrészt számos nagy felhasználó ország egyáltalán nem vagy csak korlátozott mértékben engedélyezi használatát.

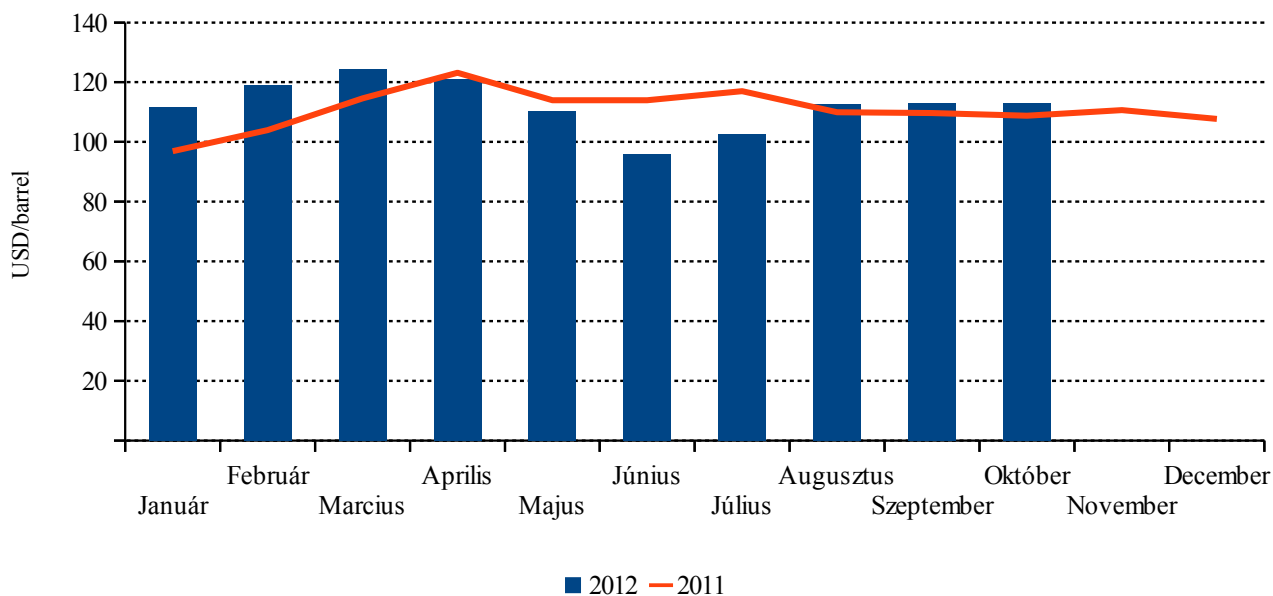
Agrárpolitikai Hírek

- Az Európai Bizottság október közepén tette közzé a megújuló energia direktíva módosítását célzó jogszabálytervezetét (COM(2012)595 számon), amely tartalmazza, hogy a tagországok a teljesítésbe maximum 5 százalék erejéig számíthatják be a hagyományos mezőgazdasági termékekből előállított üzemanyagokat.
- Az *Eni Spa* cég 100 millió euró értékű beruházással a Velence melletti biodízel üzemét *HVO (Hydrotreated*

Vegetable Oil) technológiára állítja át. A termelés beindítása 2013 második felében várható. Terveik szerint 2014-ben 300 ezer tonna, 2015-ben pedig 500 ezer tonna hidrogénnel kezelt biodízelt állítanak elő.

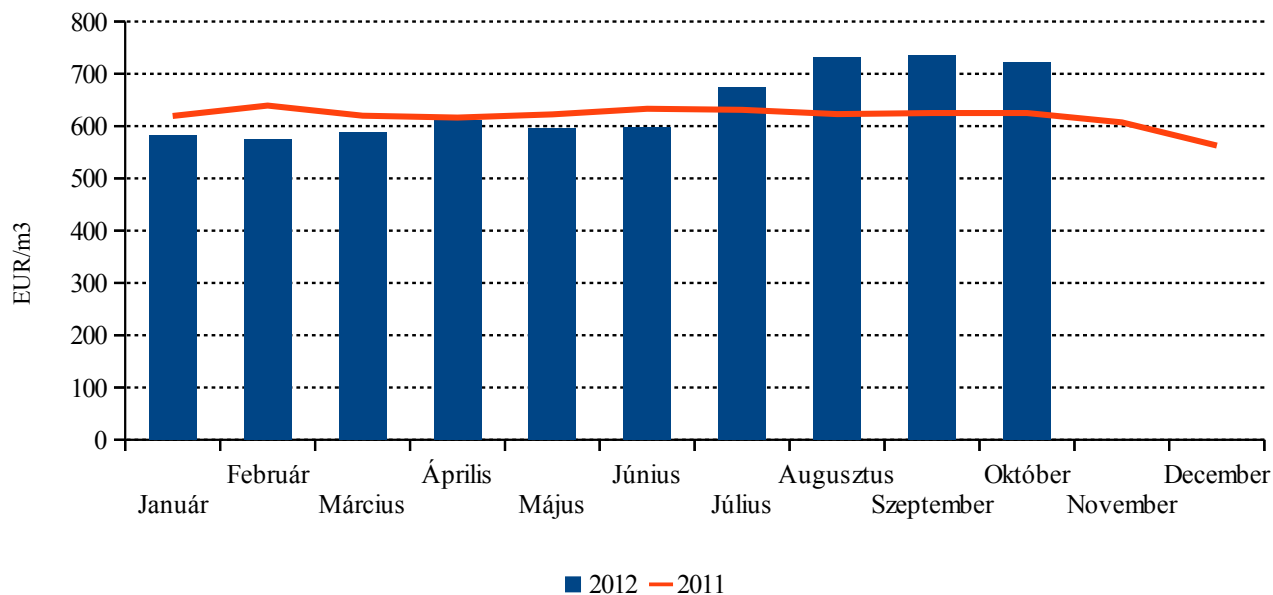
- Magyarországon az üvegházhatású gázok kibocsátásával kapcsolatos hitelesítési tevékenységet végző szervezetek akkreditálásáról és nyilvántartásról szóló 295/2012. (X.16.) Korm. rendelet meghatározza a hitelesítés szabályait. Minden egyes akkreditáláshoz külön értékelő csoport kijelölését írja elő a rendelkezés.

13. ábra: Az ásványolaj ára

Megjegyzés: IPE Brent ásványolaj jegyzése a londoni árutőzsdén.
Forrás: HGCA

14. ábra: A bioetanol ára

Megjegyzés: 92-96% alkoholtartalom, nyugat-európai kikötők FOB T2.
Forrás: F.O.Lich

